

T.C.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

TIP FAKÜLTESİ

2021-2022

ACİL TIP STAJI

ACİL TIP STAJ REHBERİ

Sevgili Öğrenciler, Acil Tıp stajına hoş geldiniz. Acil Tıp, 365 gün 24 saat, henüz tanısı konulmamış, yeni gelişen fiziksel, ruhsal hastalık ya da yaralanmaların, akut ve ivedi şekilde önlenmesi, tanısı, tedavisi ve yönetimi ile ilgili eğitimin verildiği bir uzmanlık alanıdır. Bu staj süresince, daha sonra belirleyeceğiniz uzmanlık ve çalışma alanınızdan bağımsız, bir hekim olarak her zaman karşılaşabileceğiniz acil durumlarının tanısı ve tedavisi ile ilgili bilgi ve becerileri kazanmanız amaçlanmaktadır. Bu bilgi ve beceri kazanımı, 6.sınıf zorunlu acil stajı ile de pekiştirilecektir. Acil Tıp Stajının hepimiz için verimli olmasını dileriz.

Staj boyunca Anabilim Dalındaki tüm öğretim üyeleri, uzman doktorlar ve asistanlar, her zaman size destek olmaya hazırdırlar ancak; bu kitapçıkta sunulan amaç ve öğrenim hedeflerine ulaşmak için, teorik derslerin yanı sıra, tüm uygulamalara da aktif olarak katılmanız ve bu eğitim sürecinden en üst düzeyde yararlanabilmek için gerektiğinde kişisel çaba harcamanız gerektiğini unutmayın. Hepinize başarılar dileriz

Acil Tıp stajı süresi içinde toplam 37 saat teorik 36 saat uygulama olmak üzere eğitim verilmektedir. Teorik dersler ilgili dersin öğretim üyesi ile birlikte ortak bir şekilde yapılır. Uygulama dersleri ise önceden belirlenmiş 4 ayrı Medipol Üniversite Hastaneleri'nin acil servisinde öğretim üyesinin gözetiminde rotasyon şeklinde eğitimlerin yapılması planlanmıştır.

Acil Tıp Anabilim Dalı

Eğitim Dönemi	Dönem V
Staj süresi	3 hafta
Eğitim yeri	Medipol Mega Üniversite Hastanesi
Eğiticiler	Doç. Dr. Bedia Gülen Dr. Öğr. Üyesi Halil İsa Çelik Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şam Dr. Öğr. Üyesi Suphi Bahadırlı Dr. Öğr. Üyesi Erkan Temizkan Dr. Öğr. Üyesi Fatih Nazmi Yaman Dr. Öğr. Üyesi Serdar Yaşar
Eğitim Sorumlusu	Doç. Dr. Bedia Gülen

İÇİNDEKİLER

Acil Tıp Stajı ve Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Programı İçindeki Yeri

Acil Tıp Stajı Yeterlikleri Görevler

Temel Hekimlik Becerileri

Profesyonel Değer ve Tutumlar

Staj Programı

Dönem V Seçmeli Acil Tıp Staj Programı

Staj Programındaki Derslerde ve Uygulamalarda Öğrenme-Öğretme Yöntemleri

Öğrenme Ortamları

Staja Devamlılık

Ölçme ve Değerlendirme

Stajın Değerlendirilmesi

Önerilen Kaynak Yayınlar

TABLULAR

Tablo 1. Semptom/Durumlarda Hedeflenen Düzeyler

Tablo 2. Çekirdek Hastalıklar/Klinik Problemler ve Performans Düzeyi

Tablo 3. Öğrenme (Performans) Düzeyleri

Tablo 4. Temel Hekimlik Becerileri için, Beklenen Öğrenim Düzeyleri ve Beklenen Minimum Uygulama Sayıları

Tablo 5. Beceriler için Öğrenme Düzeyleri...

Tablo 6. Kuramsal Ders Listesi

Acil Tıp Stajı ve İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Programı İçindeki Yeri

Tıp eğitimi programı içinde, Acil Tıp eğitimi Dönem I ve II'de zorunlu 'İlk yardım dersi' ile başlar. Bu derslerde, tıp eğitimine yeni başlayan öğrencilere, ev, iş, trafik kazaları, doğal afetler gibi durumlarda oluşan yaralanmalarda hayat kurtarıcı, sakatlanmayı önleyici yaklaşımlar öğretilir. Dönem V'de zorunlu 'Acil Tıp Stajı' ile, tıp eğitiminde 4. yılını tamamlayan öğrencilerin acil durumların tanı ve tedavileri ile ilgili bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanır. Bilgi ve beceriler, dönem VI'da 2 aylık zorunlu staj ile pekiştirilir. Acil Tıp Anabilim Dalı'nda 7 öğretim üyesi ile, araştırma, eğitim ve hasta hizmeti yürütülmektedir. Acil Tıp Stajı Dönem V'de, eğitim yılı süresince 3'er haftalık staj döngüsü olarak sağlanır. Staj propedötik eğitimi ile başlanmaktadır. Stajın devam eden günlerinde probleme dayalı öğrenme ve vaka tartışmaları yapılmakta, simülasyon salonunda maketler üzerinde uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Temel yaşam desteği, ölümcül ritimlerin tanınması ve tedavisi, defibrilasyon, hava yolu ve ventilasyon gibi beceri eğitimleri maketler üzerinde yapılmaktadır.

Acil Tıp Stajı Yeterlilikleri

Acil tıp stajının sonunda öğrenciler;

1. Hastaların acil durumlarını değerlendirebilir (traj uygulaması).
2. Hastalardan ve gerektiğinde yakınlarından doğru öykü alabilir.
3. Hastalardan tam fizik muayene yapabilir.
4. Acil hastasına bütüncül olarak yaklaşabilir.

Uygun tanısal testleri seçme ile ilgili bir hedef de konabilir mi?

1. Hastadan aldığı öykü, fizik muayene ve uygun tanısal testlere göre, hayati tehlike yaratacak sorunları belirleyebilir.
2. Temel ve ileri yaşam desteği basamaklarını uygulayabilir.
3. Travma geçirmiş hastalara (kafa, toraks, karın, pelvis, spinal, ekstremiteler) acil yaklaşımı ilkelerini açıklayabilir.
4. Zehirlenme öyküsü olan hastaya yaklaşımı ve hayat kurtarıcı işlemleri açıklayabilir.
5. Akut koroner sendromlar, hipertansif ve nörolojik aciller ve çevresel acillere yaklaşım ilkelerini açıklayabilir.
6. EKG'de ritim bozukluklarını tanıyabilir.
7. Acil, çoklu yaralanma ve afet durumlarında triyaj, alan ve acil servis yönetimi ve hasta sevki becerilerinin kazandırılması.
8. Acil sağlık hizmeti uygulamalarında, ekip çalışmasının önemini farkındadır.
9. Acil sağlık hizmeti uygulamalarında ekip çalışması yapabilir.
10. Acil sağlık hizmetlerinin sunumunda mesleki değerler, etik ilkeler ve yasal düzenlemelere uygun davranabilir.

Görevler

Bu staj sonunda stajyerlerin aşağıda belirtilen semptom/durumlarda belirlenmiş olan düzeyde yeterlik kazanması beklenmektedir:

Bu staj sonunda stajyerlerin aşağıda belirtilen semptom/durumlarda klinik akıl yürütme süreçlerini ve hasta yönetimini gerçekleştirecek düzeyde bilgi kazanmaları ve bu durumları gerçek hastalarda gözlemleri beklenmektedir:

Tablo 1. Semptom/Durumlarda Hedeflenen Düzeyler

Semptom/Durumlar	Düzy
Bilinç değışiklikleri	A, ÖnT, T, TT, K
Çarpıntı	A, ÖnT, T, TT, K
Donma	A, ÖnT, T, TT, K
Göğüs ağrısı	A, ÖnT, T, TT, K
Hipertansiyon	A, ÖnT, T, TT, K
Böcek sokmaları	A, ÖnT, T, TT, K
Yanık	A, ÖnT, T, TT, K
Yükseklik dalma ile ilgili sorunlar	A, ÖnT, T, TT, K
Hipotermi-hipertermi	A, ÖnT, T, TT, K
Konvülsiyonlar	A, ÖnT, T, TT, K
Kazalar (elektrik çarpması, düşme, boğulma, trafik kazaları)	A, ÖnT, T, TT, K
Zehirlenmeler	A, ÖnT, T, TT, K
Yaralar, yaralanmalar	A, ÖnT, T, TT, K
Korozif madde maruziyeti	A, ÖnT, T, TT, K
Olağandışı durumlarda sağlık hizmetleri (deprem, sel, nükleer, biyolojik, kimyasal)	A, ÖnT, T, TT, K

Bu staj sonunda stajyerlerin aşağıda belirtilen çekirdek hastalıklar/klinik problemlerde klinik tablodaki düzeyde performans göstermeleri beklenmektedir

Tablo 2. Çekirdek hastalıklar/klinik problemler ve performans düzeyi

Çekirdek Hastalıklar / Klinik Problemler	Performans düzeyi
Akut koroner sendrom	ÖnT-T-A-K
Anafilaksi	ÖnT-T-A-K
Angina pectoris	ÖnT-T-A-K
Aort diseksiyonu	ÖnT
Crush yaralanması	T-A-K
Çıkık	T-A
Deri yaralanmaları	A
Donmalar	T-A
Eklampsi, preeklampsi, HELLP sendromu	T-A
Ekstremitte iskemisi	T-A
Ekstremitte kırıkları	A
Ekstremitte travması	T-A
Epilepsi	ÖnT-A
Esansiyel hipertansiyon	TT-A-K
Geçici iskemik atak	ÖnT-A-K
Hipoglisemi	ÖnT-T-A-K
İlaç yan etkileri	TT-A-
İnme	T-A-K
İntrakranial enfeksiyonlar	ÖnT-
Kafa içi basınç artması sendromu (KİBAS; akut serebrovasküler olaylar)	A
Kafa travması	A
Kalp ritm bozuklukları	ÖnT-A
Karın travmaları	A
Kazalar (ev-iş-trafik, elektrik çarpması, düşme, boğulmalar)	A-K
Koma	A
Kompartman sendromu	T-A-K
Koroner arter hastalığı	ÖnT-A-K
Omurga yaralanmaları	A
Perikardiyal efüzyon / tamponad	ÖnT

Pnömotoraks	T-A
Şok	T-A
Toraks travmaları	A
Ürtiker ve anjiödem	TT-A
Yabancı cisim / cisim aspirasyonu	T-A
Yanmalar	TT-A

Tablo 3. Öğrenme (Performans) Düzeyleri

A	Acil durumu tanımlayarak acil tedavisini yapabilmeli, gerektiğinde uzmana yönlendirebilmeli
ÖnT	Ön tanı koyarak gerekli ön işlemleri yapıp uzmana yönlendirebilmeli
T	Tanı koyabilmeli ve tedavi hakkında bilgi sahibi olmalı, gerekli ön işlemleri yaparak, uzmana yönlendirebilmeli
TT	Tanı koyabilmeli, tedavi edebilmeli
K	Korunma önlemlerini (birincil, ikincil ve üçüncül korunmadan uygun olan/olanları) uygulayabilmeli

Temel Hekimlik Becerileri

Bu staj boyunca stajyerlerden beklenen temel hekimlik becerileri düzeyleri ve minimum uygulama sayıları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. Temel Hekimlik Becerileri için, Beklenen Öğrenim Düzeyleri ve Beklenen Minimum Uygulama Sayıları

GÖREV	DÜZEY/ BEKLENEN MİNİMUM UYGULAMA	
A. Öykü Alma, Tedaviyi Planlama, Kayıt Tutma ve Rapor Hazırlama		
Hasta dosyası kayıt tutma	3	3
Hasta ve yakınlarından öykü alma	1	3
B. Genel ve Soruna Yönelik Fizik Muayene		
Genel durum ve vital bulguların değerlendirilmesi	3	3
Solunum sistemi muayenesi	3	3
Dolaşım sistemi muayenesi	3	3
Batın muayenesi	1	3
Nörolojik muayene	1	3
Kas-iskelet sistem muayenesi	4	3
C. Laboratuvar Testleri ve İlgili Diğer İşlemler		
Laboratuvar örneğini uygun koşullarda alabilme ve laboratuvara ulaştırabilme	1	1

Laboratuvar inceleme için istek formunu doldurabilme	1	1
Glukometre ile kan şekeri ölçümü yapabilme	1	1

EKG çekebilme	3	1
Dekontaminasyon. dezenfeksiyon. sterilizasyon. antisepsi sağlayabilme	3	1
D. Girişimsel ve girişimsel olmayan hekimlik uygulamaları		
El yıkama	4	2
Damar yolu açabilme	1	1
IM, IV, SC, ID enjeksiyon yapabilme	1	1
Kapiller kan örneği alabilme	1	1
Kan basıncı ölçümü yapabilme	3	1
İdrar sondası takabilme	1	1
Nazogastrik sonda uygulayabilme	1	1
Lavman yapabilme	1	1
Mide yıkayabilme	1	1
Oral, rektal, vajinal ve topikal ilaç uygulamaları yapabilme	1	1
Yara-yanık bakımı yapabilme	1	1
Yüzeysel sütür atabilme ve alabilme	1	1
Dış kanamayı durduracak' sınırlayacak önlemleri alabilme	1	1
Pulse oksimetre uygulayabilme ve değerlendirebilme	3	1
Temel yaşam desteği sağlayabilme	4	1
Airway uygulama	3	1
Hava yolundaki yabancı cisim uygun manevra ile çıkarabilme	3	1
Entübasyon yapabilme	1	1
Defibrilasyon uygulayabilme	2	2
Hastanın uygun olarak taşınmasını sağlayabilme	1	1
Hastaya koma pozisyonu verebilme	3	1
Oksijen ve nebul-inhale tedavisi uygulayabilme	1	1
Atel hazırlayabilme ve uygulayabilme	1	1
Bandaj, turnike uygulayabilme	3	1
Servikal collar (boyunluk) uygulayabilme	3	1
Kene çıkartabilme	1	1
Glasgow koma skalasının değerlendirilebilme	3	1

Tablo 5. Beceriler için Öğrenme Düzeyleri

Öğrenme Düzeyi	
1	Uygulamanın nasıl yapıldığını bilir ve sonuçlarını hasta ve/veya yakınlarına açıklar.
2	Acil bir durumda kılavuz / yönergeye uygun biçimde uygulamayı yapar.
3	Karmaşık olmayan, sık görülen, durumlarda / olgularda uygulamayı* yapar.
4	Karmaşık durumlar / olgular da dahil uygulamayı* yapar.
*Ön değerlendirmeyi / değerlendirmeyi yapar, gerekli planları oluşturur, uygular ve süreç ve sonuçlarıyla ilgili hasta ve yakınlarını / toplumu bilgilendirir.	

Profesyonel Değer ve Tutumlar

Bu staj süresince profesyonel değer ve tutumlara uygun davranış sergilemeniz beklenmektedir. Bu bağlamda aşağıda belirtilen ilkelere tüm çalışmalar sırasında uyulmalıdır.

1. Hastaya bütünsel ve duyarlı yaklaşım
2. Hasta, beraber çalıştığı yardımcı sağlık personeli, idari personel ve diğer meslektaşlarından oluşan ekip ile etkili iletişim kurma
3. Etik ilkelere göre davranma
4. Kanıta dayalı tıp uygulamalarını benimseme
5. Hastaların tanı ve tedavisinde akılcı yaklaşım yapma
6. Her işlem için aydınlatılmış onam alma
7. Hasta ve yakınlarını bilgilendirme ve izlemde işbirliğini benimseme
8. Hasta yönlendirme ve sevk işlemlerini gereken iletişimlerini kurarak yapmayı benimseme
9. Hastane enfeksiyonlarını önlemede üzerine düşen sorumlulukları bilme ve uygulama
10. Sürekli tıp eğitiminin önemini kavrama

Staj Programı

Staj programı genel hatları ile aşağıdaki tabloda verilmiştir. Her stajın başında g¼ncel program staj grubuna dağıtılacaktır.

D¼nem V Zorunlu Acil Tıp Staj Programı

Staj Programındaki Derslerde ve Uygulamalarda Öğrenme-Öğretme Yöntemleri

Acil Tıp staj programında dersler ve uygulamalar, propedötik çalışmaları, servis çalışmaları, hasta başı eğitimleri, öğretim üyeleri ve yardımcıları (asistanlar dahil) ile danışma ve tartışmalar ile öğrenme olanakları sağlanmaktadır. Stajda uygulanan öğretim yöntemleri aşağıda kısaca açıklanmıştır.

- 1. Anlatım:** Staj yeterliklerine ulaşmak için gerekli bilgilerin derlenmesi ve öğrenciler tarafından kavranabilmesi amacı ile kuramsal bilginin paylaşıldığı, tartışıldığı derslerdir.
- 2. Olgu Tartışması:** Belirli hasta gruplarına veya başvuru yakınmalarına yaklaşım, tanı, ayırıcı tanı ve tedavi ilkeleri, bir veya birden fazla olgu sunumu eşliğinde öğrencilerle tartışılmaktadır. Bu olgu tartışmaları olanaklı olduğu ölçüde gerçek hasta durumları ile hasta başında yapılmaktadır. Bunun karşılanamaması durumunda olgu tartışmaları yapılmaktadır.
- 3. Probleme Dayalı Öğrenme:** Öğrencilerin aktif katılımıyla kendilerine sunulan vakayı semptomdan tanıya ve tedaviye gidecek şekilde değerlendirilerek çözümlemesi beklenir.
- 4. Klinikte Bağımsız Öğrenme:** Öğrencilerin kendilerine sunulan öğrenme ortamlarında (kütüphane, bilgisayar, beceri lab, vb.) veya triyaj, resüsitasyon, girişim odaları, acil bakım ve kritik bakım alanları gibi klinik ortamlarda öğrenme fırsatlarını yeterince kullanabilmeleri için programda bağımsız öğrenme saatleri ayrılmıştır. Öğrencinin bu saatleri, ulaşması gereken yeterlikler doğrultusunda teorik hazırlık yapması, hasta dosyası doldurma, fizik muayene yapma, anamnez alma ya da çeşitli girişimleri izlemesi ya da gerçekleştirmesi gibi etkinlikler için kullanması beklenmektedir.
- 5. Uygulamalı Eğitim:** Staj döneminde triyaj, resüsitasyon, girişim odaları, acil bakım ve kritik bakım alanları gibi gerçek klinik ortamlarda gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, spesifik hasta gruplarına veya temel yakınmalara yaklaşım, tanı, ayırıcı tanı ve tedavi ilkeleri, spesifik tetkik ve tedavi yöntemleri, klinik uygulamalar, hasta görüşmelerinin yapıldığı ve eğitici ile birlikte tartışıldığı oturumlardır.

- 6. Beceri Laboratuvarında Eğitimi:** Öğrencinin etik kurallar nedeni ile gerçek hasta üzerinde değil manken, maket ya da akranı üzerinde, gerçek klinik malzeme kullanarak eğitici gözetimi altında işlem uygulama fırsatı bulduğu oturumlardır. Öğrenilecek beceriye ait işlem basamakları önce öğrenim rehberini gözden geçirilerek ya da işlemle ilgili film izlenerek işlem hakkında bilgi sunulur. Eğiticinin işlemi göstermesinin ardından her öğrenci en az bir kez uygulama yaparak beceride yeterlik kazanır.
- 7. Gerçek Klinik Ortamda Beceri Eğitimi:** Öğrencinin önceki yıllarda eğitim laboratuvarlarında manken, maket ya da simüle hasta üzerinde öğrendiği becerileri bu kez gerçek hasta ya da gerçek materyal üzerinde denemesine fırsat verilerek beceride ustalık kazanması amaçlanmaktadır. Gerçek klinik ortamda özel bir zaman ayrılarak gruplar halinde öğrencilerin uygulama yapması biçiminde eğitim yapılabildiği gibi, öğrencilerin bağımsız çalışma saatlerinde gözetmen eşliğinde bağımsız uygulama yapması ve uygulamanın ardından gözetmen ile tartışması biçiminde sürdürülmektedir.
- 8. Klinikopatolojik Tartışmalar:** Kritik olgular üzerinden ayırıcı tanı süreci, hasta yönetimi öğrencilerin daha önce hazırlık yaparak geldiği bir ortamda eğitici ile birlikte tartışılmaktadır.
- 9. Hasta Sunumu:** Servis çalışmaları sırasında öğrencilerin sorumluluğuna verilen hastaları hazırlayarak danışman ve grup arkadaşları ile birlikte tartıştığı oturumlardır.
- 10. Göreve Dayalı Öğrenme (Task Based):** Klinik çalışmaları öğrencilere bu rehberlerle belirlenmiş ve düzeyleri belirlenen görevler üzerinden yürütülmekte ve değerlendirilmektedir.

Öğrenme Ortamları

Öğrenme ortamları her staj grubu için hazırlanan staj programından takip edilir.

- 1. Derslik :** Teorik dersler, online/offline (Teams programı) ya da tıp fakültesi dersliklerinde yapılır.

2. **Acil Servis:** Programda verilen çalışma tablolarında belirtilen öğretim üyeleri ile Medipol Mega Bağcılar, Esenler, Çamlıca ve Pendik hastaneleri acil servislerinde yapılır.
3. **Simülasyon Salonu:** Programda yazılı bazı becerilerin eğitimi (Temel yaşam desteği uygulamaları, entübasyon, sütür teknikleri vs.) beceri laboratuvarında yapılır.

Staja Devamlılık

Stajlar sırasında kuramsal dersler, hasta başı eğitimi, pratik çalışmalar ve toplantılara devam zorunludur. Staj günü bir bütündür ve günlük programın bir bölümünde bulunamayan öğrenci telafi yapmakla yükümlüdür. Staj günlerinin %20'sinden fazla devamsızlığı olan öğrencilerin ilgili stajı tekrarlaması gereklidir.

Devamsızlığı %20'den az olan öğrencinin ise sınava girebilmesi için gelmediği günler için, katılmadığı derslerin sorumlu öğretim üyesinin belirlediği bir zamanda telafi yapması gerekmektedir.

Ölçme ve Değerlendirme

Staj sonu ölçme değerlendirme yöntemleri ve bunların staj geçme notuna katkısı şu şekildedir:

1. **Yazılı sınav (%60):** Çoktan seçmeli sorulardan oluşur. Staj boyunca öğrenilen tüm teorik dersler ve probleme dayalı öğrenim oturumlarından öğrenim hedeflerini kapsayacak şekilde en az birer soru sorulur.
2. **Sözlü ve beceri sınav (%40):** En az iki öğretim üyesi olacak şekilde hazırlanmış jüriler tarafından tüm staj boyunca öğrenilen teorik ve uygulamalı dersleri kapsayan öğrenim hedeflerine uygun sözlü ve beceri sınav yapılır. Her öğrenciye en az bir olgu senaryosu sorulur. Öğrencinin sözlü ve beceri sınavındaki performansı jüriyi oluşturan tüm öğretim üyelerinin katılımıyla değerlendirilir.

Öğrencininin Acil Tıp Stajı'nda başarılı sayılabilmesi için, hem yazılı hem de sözlü ve beceri sınavında yeterli performansı (100 üzerinden en az 60 puan) göstermesi gerekir.

Stajın Değerlendirilmesi

Her stajın sonunda öğrencilerden staj ile ilgili geribildirim alınıp, staj yöneticileri ile paylaşılmaktadır.

Önerilen Kaynak Yayınlar

1. Öğretim üyeleri ders notları
2. Emedicine.medscape.com
3. UptoDate
4. FOAMED (Free Open Access Meducation – Medical educatio), erişim <https://lifeinthefastlane.com/foam/>
5. Acilci.net
6. Acil Tıp Dergileri (Annals of Emergency Medicine, American Journal of Emergency Medicine, European Journal of Emergency Medicine, Turkish Journal of Emergency Mecicine, Anatolian Journal of Emergency Medicine, Eurasian Journal of Emergency Medicine, Travma ve Acil Cerrahi Dergisi)
7. ACEP Policies
8. EMRA-Emergency Medicine Residents' (and Students') Association. Erişim www.emra.org
9. www.tatd.org.tr
10. www.atuder.org.tr
11. Tintinalli JE, Stapczynski J, Ma O, Yealy DM, Meckler GD, Cline DM. eds. Tintinalli'sEmergency Medicine: A Comprehensive Study Guide 9th edition.
12. David M. CLINE, O. John MA, Rita K. CYDULKA, Garth D. MECKLER, Daniel A. HANDEL, Stephen H. THOMAS, Tintinalli Acil Tıp El Kitabı Çeviri Editör: M.Mahir ÖZMEN.Güneş Kitabevi, ISBN: 9789752774551

13. Rosen's emergency medicine : concepts and clinical practice / [edited by] Ron M. Walls, Robert S. Hockberger, Marianne Gausche-Hill. Ninth edition. | Philadelphia, PA : Elsevier,[2018]
14. Eric F. Reichman, ed. Emergency Medicine Procedures.
15. James R.Roberts. Roberts and Hedges' Clinical Procedures in Emergency Medicine.
16. Robert S.Hoffman, Mary Ann Howland, Neal A.Lewin, Lewis S. Nelson, Lewis R. Goldfrank. Goldfrank's Toxicologic Emergencies